

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО
Кафедра клінічної фармації, фармакотерапії та медичної стандартизації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор з науково-педагогічної роботи
Львівського національного медичного університету
імені Данила Галицького
член. кор. НАМН, проф. Гжегоцький М.Р.

«_____» _____ 2015 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ З
ФАРМАКОЕКОНОМІКИ**

Спеціальність 7. 12020102 “Клінічна фармація”
Факультет Фармацевтичний, курс 5

Обговорено та ухвалено на
засіданні кафедри клінічної
фармації, фармакотерапії та
медичної стандартизації
Протокол № 1 від 31.08.2015 р.
Завідувач кафедри
проф. Зіменковський А.Б.

Затверджено
профільною методичною комісією
з профільних фармацевтичних дисциплін
Протокол № 3 від 31.08.2015 р.
Голова профільної методичної комісії
проф. Громовик Б.П.

Львів – 2015

Робочу програму виробничої практики з фармакоекономіки для студентів 5 курсу фармацевтичного факультету ЛНМУ імені Данила Галицького за спеціальністю 7.110202 «Клінічна фармація» опрацювали:

доктор медичних наук,
кандидат фармацевтичних наук,
кандидат фармацевтичних наук,
кандидат фармацевтичних наук,
кандидат фармацевтичних наук,
кандидат фармацевтичних наук,

проф. А.Б. ЗІМЕНКОВСЬКИЙ
доц. О.І. ЛОПАТИНСЬКА
ас. О.Ю. ГОРОДНИЧА
ас. М.М. ЗАЯЦЬ
ас. О.Б. БОРЕЦЬКА
ас. Ю.С. НАСТЮХА

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сучасний розвиток клінічної фармації диктує раціональне використання лікарських засобів (ЛЗ) не лише з позицій безпеки, терапевтичної ефективності та клінічної доцільності застосування, але й з врахуванням фармако- та клініко-економічних особливостей застосування ліків та інших медичних технологій.

Клінічні провізори повинні не лише володіти теоретичними основами основних елементів фармакоекономічного аналізу, але й вміти застосовувати його із практичною метою, зокрема у стаціонарних закладах охорони здоров'я (ЗОЗ), тобто в умовах реальної клінічної практики.

Виробнича практика з фармакоекономіки поглиблює теоретичні та практичні знання в області клініко-економічного аналізу та закріплює основні його елементи, вивчені на відповідній дисципліні.

Виробнича практика з фармакоекономіки:

- а) базується на вивченні студентами клінічної фармації, клінічної фармакології, фармакоекономіки, основ клінічної медицини та фармакології;
- б) формує практичні навички з проведення оцінки призначень ЛЗ та сприяє застосуванню набутих вмінь в професійній діяльності клінічного провізора при проведенні фармакоекономічного аналізу;
- в) закладає основи ефективного, безпечного та економічно доцільного застосування ЛЗ.

Структура виробничої практики з фармакоекономіки

Назва практики	Кількість тижнів	Всього кредитів / годин	Вид контролю
Виробнича практика з фармакоекономіки	2	3 кредити / 90 год.	Диференційований залік

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета виробничої практики з фармакоекономіки: закріплення теоретичних знань та практичних навичок із раціонального та економічно доцільного застосування ЛЗ у стаціонарних ЗОЗ.

Для досягнення мети практики студентам пропонується робота в ЗОЗ стаціонарного типу протягом двох тижнів.

Головними завданнями виробничої практики з фармакоекономіки є:

- поглиблення та закріплення теоретичних знань, засвоєння і вдосконалення практичних умінь та навичок з проведення фармакоекономічного аналізу клінічного застосування ЛЗ;

- визначення економічних витрат на проведення фармакотерапії (ФТ) з урахуванням належної клінічної практики, організації медикаментозного забезпечення медичних закладів;
- формування орієнтовних переліків ЛЗ для ФТ найпоширеніших захворювань та укладання лікарняних фармацевтичних формулярів, ознайомлення із локальним формуляром відділення.

За підсумками проходження практики студент повинен

знати:

- перелік ЛЗ та фармакотерапевтичних груп, що найчастіше застосовують у ЗОЗ;
- основні методики проведення фармакоекономічного аналізу;
- класифікацію витрат на медичну допомогу;
- основні принципи визначення витрат на проведену ФТ у стаціонарі;
- мету, основні завдання та методики ABC, VEN та частотного аналізів;
- порядок формування локального формуляру відділень стаціонарного ЗОЗ;
- роль фармакоекономіки у плануванні потреби у ЛЗ стаціонарного ЗОЗ;
- основні принципи раціонального призначення і застосування ЛЗ у пацієнтів з різними захворюваннями з позицій фармакоекономічного аналізу;
- правила охорони праці і техніки безпеки;

вміти:

- визначати загальну вартість ФТ за листком лікарських призначень;
- виконувати частотний аналіз за різними рівнями АТС-класифікації;
- виконувати ABC-аналіз за призначеною ФТ;
- виконувати VEN-аналіз згідно наявності ЛЗ у відповідних нормативних документах та згідно реальної клінічної ситуації;
- формувати матрицю ABC/VEN та висновки;
- визначати вартість нераціональної ФТ;
- формувати замовлення ЛЗ у відповідне відділення стаціонарного ЗОЗ;
- орієнтуватися в номенклатурі аналізованих ЛЗ;
- виконувати правила охорони праці і техніки безпеки.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Виробнича практика з фармакоекономіки полягає у визначенні фармакоекономічних особливостей та доцільності застосування ЛЗ у реальній клінічній практиці.

Тематичний план виробничої практики з фармакоелекономіки

№з/п	Зміст виконаної роботи	Кількість днів (годин)
1.	Ознайомлення з діяльністю головного провізора медичного закладу та головної медичної сестри щодо формування переліків ЛЗ для закупівлі за бюджетні кошти, стану використання їх у відділеннях, визначення потреби в них, ведення необхідної документації. Характеристика джерел інформації про споживання ЛЗ у медичному закладі.	1 (6)
2.	Порівняльний фармакоелекономічний аналіз витрат при застосуванні різних схем ФТ: <ul style="list-style-type: none"> • серцево-судинних захворювань; • захворювань органів травлення; • захворювань органів дихання; • захворювань шлунково-кишкового тракту; • захворювань центральної нервової системи та захворювань опорно-рухового апарату; • захворювань сечовидільної системи; • гінекологічних захворювань; • пацієнтів хірургічного профілю (різних відділень); • пацієнтів нейрохірургічного профілю; • пацієнтів відділення щелепно-лицевої хірургії; • пацієнтів відділення очних хворіб; • невідкладної допомоги та реанімаційних заходів тощо. 	7 (42)
3.	Опрацювання орієнтовних формулярних переліків ЛЗ для відповідних відділень на основі спеціального вивчення схем ФТ та проведеного фармакоелекономічного аналізу. Підсумковий контроль.	2 (10+2)
	Всього	10 (60)

Загальна частина виробничої практики з фармакоелекономіки включає:

- ознайомлення зі структурою та принципами роботи клінічного провізора в умовах стаціонарного ЗОЗ;
- ознайомлення з організацією роботи провізора в умовах стаціонарного ЗОЗ;
- ознайомлення із медичною документацією стаціонарного ЗОЗ;
- ознайомлення із формулярними переліками стаціонарного ЗОЗ;
- освоєння та закріплення знань по формуванню формулярних переліків локального рівня;

- ознайомлення із основними ЛЗ та групами ліків, що становлять основу типової практики стаціонарного ЗОЗ;
- ознайомлення із формуванням потреби у ЛЗ у стаціонарному ЗОЗ;
- ознайомлення із основними принципами етики і деонтології у взаємовідносинах з лікарем, іншим медичним персоналом, провізором та пацієнтом, його рідними та близькими;
- ознайомлення з джерелами інформації про споживання ЛЗ у медичному закладі

Спеціальна частина виробничої практики з фармакоелекономіки включає:

1) індивідуальне завдання: порівняльний фармакоелекономічний аналіз витрат при застосуванні різних схем ФТ:

- серцево-судинних захворювань;
- захворювань органів травлення;
- захворювань органів дихання;
- захворювань шлунково-кишкового тракту;
- захворювань центральної нервової системи;
- захворювань опорно-рухового апарату;
- захворювань сечовидільної системи;
- гінекологічних захворювань;
- пацієнтів хірургічного профілю (різних відділень);
- пацієнтів нейрохірургічного профілю;
- пацієнтів відділення щелепно-лицевої хірургії;
- невідкладної допомоги та реанімаційних заходів тощо.

2) опрацювання орієнтовних формулярних переліків ЛЗ для відповідних відділень на основі спеціального вивчення схем ФТ та проведеного фармакоелекономічного аналізу.

Розгляд загальних питань за планом включає:

- організацію роботи на базі проходження навчальної практики – особливості роботи клінічного провізора залежно від виду ЗОЗ;
- організацію роботи провізора у аптечному закладі стаціонарного ЗОЗ;
- вивчення асортименту ЛЗ, що призначаються у певному відділенні стаціонарного ЗОЗ;
- особливості організації консультативно-інформаційної роботи клінічного провізора в конкретному ЗОЗ;
- організацію роботи з формування замовлення ЛЗ ,
- визначення загальної вартості ФТ за медичною документацією;
- роль клінічного провізора у формуванні локального формуляру відділень стаціонарного ЗОЗ;
- визначення ролі фармакоелекономічного аналізу у плануванні потреби у ЛЗ стаціонарного ЗОЗ;
- формування основних принципів раціонального призначення і застосування ЛЗ у пацієнтів з різними захворюваннями з позицій фармакоелекономічного аналізу

- необхідність та роль комунікації, медичної етики та деонтології в спілкуванні провізора та відвідувача аптеки, провізора та лікаря;

Безпосередній керівник від бази практики (ЗОЗ стаціонарного типу) перевіряє практичні навички та уміння студента згідно з зазначеним нижче переліком та оцінює проведену студентом роботу відповідно до ранжованої шкали балів – від 0 до 6 балів.

Критерії оцінювання практичних навичок студента:

- «6 балів» – завдання повністю виконане;
- «4,8 бали» – завдання виконане з помилкою, яку студент зміг виправити самостійно;
- «3,6 бали» – завдання виконане з помилкою, яку студент не зміг виправити (помилку виправив керівник практики);
- «0 балів» – завдання не виконане.

№ з/п	Назва уміння, практичної навички	Оцінка у балах
1.	Вміння користуватися Державним формуляром ЛЗ.	☐ 0 балів ☐ 3,6 бали ☐ 4,8 бали ☐ 6 балів
2.	Вміння користуватися Державним реєстром ЛЗ.	☐ 0 балів ☐ 3,6 бали ☐ 4,8 бали ☐ 6 балів
3.	Визначення загальної вартості ФТ на основі листків призначень конкретних хворих.	☐ 0 балів ☐ 3,6 бали ☐ 4,8 бали ☐ 6 балів
4.	Проведення порівняльного фармакоеконічного аналізу витрат при застосуванні різних схем ФТ.	☐ 0 балів ☐ 3,6 бали ☐ 4,8 бали ☐ 6 балів
5.	Аналіз раціональності ФТ окремих пацієнтів з позицій економічності витрат та безпечності ФТ.	☐ 0 балів ☐ 3,6 бали ☐ 4,8 бали ☐ 6 балів
6.	Аналіз споживання ЛЗ у конкретному відділенні стаціонарного ЗОЗ.	☐ 0 балів ☐ 3,6 бали ☐ 4,8 бали ☐ 6 балів
7.	Проведення аналізу щодо ранжування ЛЗ за витратами (АВС-аналіз).	☐ 0 балів ☐ 3,6 бали ☐ 4,8 бали ☐ 6 балів
8.	Проведення аналізу щодо визначення клінічно важливих ЛЗ у конкретних клінічних випадках (VEN-аналіз).	☐ 0 балів ☐ 3,6 бали ☐ 4,8 бали ☐ 6 балів
9.	Опрацювання орієнтовного переліку ЛЗ на основі проведеного фармакоеконічного аналізу.	☐ 0 балів ☐ 3,6 бали ☐ 4,8 бали ☐ 6 балів
10.	Збір, аналіз та подання інформації про фармакоеконічні параметри ЛЗ.	☐ 0 балів ☐ 3,6 бали ☐ 4,8 бали ☐ 6 балів
11.	Визначення практичного застосування фармакоеконічного аналізу «витрати-ефективність» для обґрунтування вибору ЛЗ та внесення їх до орієнтовного переліку ЛЗ.	☐ 0 балів ☐ 3,6 бали ☐ 4,8 бали ☐ 6 балів

12.	Визначення практичного застосування фармакоеконічного аналізу «витрати-користь» для обґрунтування вибору ЛЗ та внесення їх до орієнтовного переліку ЛЗ.	☐ 0 балів ☐ 3,6 бали ☐ 4,8 бали ☐ 6 балів
13.	Визначення практичного застосування фармакоеконічного аналізу «витрати-вигода» для обґрунтування вибору ЛЗ та внесення їх до орієнтовного переліку ЛЗ.	☐ 0 балів ☐ 3,6 бали ☐ 4,8 бали ☐ 6 балів
14.	Визначення практичного застосування фармакоеконічного аналізу «мінімізація витрат» для обґрунтування вибору ЛЗ та внесення їх до орієнтовного переліку ЛЗ.	☐ 0 балів ☐ 3,6 бали ☐ 4,8 бали ☐ 6 балів
15.	Визначення практичного застосування фармакоеконічного аналізу «загальна вартість захворювання» для обґрунтування підрахунку витрат на лікування певного захворювання.	☐ 0 балів ☐ 3,6 бали ☐ 4,8 бали ☐ 6 балів
16.	Вміння проводити категоризацію витрат згідно проаналізованої медичної документації.	☐ 0 балів ☐ 3,6 бали ☐ 4,8 бали ☐ 6 балів
17.	Формування замовлення ЛЗ на основі визначення споживання ліків у конкретному відділенні.	☐ 0 балів ☐ 3,6 бали ☐ 4,8 бали ☐ 6 балів
18.	Формування пропозицій щодо закупівлі ЛЗ у конкретному відділенні з позицій фармакоеконіки.	☐ 0 балів ☐ 3,6 бали ☐ 4,8 бали ☐ 6 балів
19.	Формування рекомендацій для конкретного відділення щодо раціоналізації ФТ згідно фармакоеконічного аналізу.	☐ 0 балів ☐ 3,6 бали ☐ 4,8 бали ☐ 6 балів
20.	Формування рекомендацій для конкретного відділення щодо раціоналізації ФТ згідно клініко-еконічного аналізу.	☐ 0 балів ☐ 3,6 бали ☐ 4,8 бали ☐ 6 балів

За виконання практичних навичок, які перевіряються безпосереднім керівником від бази практики (ЗОЗ стаціонарного типу), студент може отримати від 72 до 120 балів.

Мінімальна кількість балів для допуску студента до підсумкового контролю – 72 бали.

4. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Виконання практичних навичок щоденно перевіряє безпосередній керівник практики від бази, візує їх виконання у щоденнику практики студента та оцінює згідно ранжованої шкали (див. пункт 3 Програми «Зміст практики»). Керівник практики від Університету систематично здійснює контроль ведення щоденників студентами.

Оцінка за практику складається з суми балів за виконання студентом практичних навичок, які перевіряються безпосереднім керівником від бази практики (**мінімум – 72 бали, максимум – 120 балів**) та балів за підсумковий контроль, що виставляються при проведенні диференційованого заліку (**мінімум – 50 балів, максимум – 80 балів**).

Бали з дисципліни незалежно конвертуються як в шкалу ECTS, так і в 4-х бальну. Бали студентів ранжуються за шкалою ECTS наступним чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% студентів
B	Наступні 25% студентів
C	Наступні 30% студентів
D	Наступні 25% студентів
E	Останні 10%

Бали з виробничої практики з фармакоеконіміки для студентів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну 4-х бальну шкалу за абсолютними критеріями:

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-х бальною шкалою
170-200	5
140-169	4
139-122	3
<122	2

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ (ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ЗАЛІК)

1. Предмет і завдання фармакоеконіміки. Історія розвитку фармакоеконіміки.
2. Основні поняття і терміни фармакоеконіміки.
3. Взаємозв'язок фармацевтичного маркетингу з фармакоеконімікою.
4. Фармакоеконімічний аналіз, його структура і функції. Методики фармакоеконімічного аналізу.
5. Рациональне використання лікарських засобів на основі встановлення вартості лікування, його ефективності і безпечності.
6. Витрати, їх класифікація.

7. Фактори, які впливають на клінічну ефективність та економічну доступність лікарських засобів.
8. Інформаційні бази даних про лікарські засоби та їх значення для фармакоекономічного аналізу.
9. Методологія АТС/DDD аналізу при визначенні рівня споживання лікарських засобів та потреби у них. Вимоги ВООЗ до раціонального споживання лікарських засобів.
10. Особливості проведення формального та експертного VEN-аналізу.
11. Методологія ABC-аналізу. Значення результатів ABC-аналізу в оптимізації товаро-матеріальних запасів аптечного закладу.
12. XYZ-аналіз та його значення у фармацевтичній діяльності.
13. Фармакоекономічні дослідження для індивідуалізації ФТ та регулювання діяльності аптечного закладу.
14. Фармакоекономічне обґрунтування ефективної і безпечної ФТ у педіатричній практиці.
15. Фармакоекономічне обґрунтування раціональної ФТ геріатричних хворих.
16. Розрахунки витрат і ефективності лікування захворювань (на прикладі конкретних патологій).
17. Фармакоекономіка і стандарти медичних технологій, як основа для підвищення якості життя хворого.
18. Значення фармакоекономіки у складанні формулярів та запровадження формулярної системи.
19. Якість життя та якість медичної допомоги. Якість життя як критерій ефективності медичних втручань.
20. Якість медичної допомоги, критерії оцінки якості медичної допомоги.
21. Роль клінічного провізора у проведенні фармакоекономічного аналізу.

6. ЗРАЗОК ЩОДЕННИКА ПРАКТИКИ, МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Щоденник з виробничої практики з фармакоекономіки є офіційним документом, який відображає щоденну роботу студента, її характер та обсяг.

У щоденнику студенти наводять результати індивідуального завдання:

I. Ознайомлення з діяльністю провізора медичного закладу та головної медичної сестри

1.1. Асортимент ЛЗ у _____ відділенні (кількість ліжок _____) згідно з Переліком ЛЗ вітчизняного та іноземного виробництва, які можуть закуповувати ЗОЗ, що повністю або частково фінансуються з державного та місцевих бюджетів (Наказ МОЗ України від 27.02.2006 р. № 86) (табл.1).

Таблиця 1

№ з.п.	Міжнародна непатентована або загальноприйнята назва діючої речовини ЛЗ	Торгова назва ЛЗ, фірма-виробник	Форма випуску	Код АТС	Середньомісячний розхід на відділення	Середньомісячний розхід на 1 хворого

1.2. Асортимент ЛЗ у _____ відділенні, виготовлених в умовах аптеки (табл. 2).

Таблиця 2

№ з.п.	Назва ЛЗ	Середньомісячний розхід на відділення	Середньомісячний розхід на 1 хворого

1.3. Асортимент виробів медичного призначення (ВМП) у _____ відділенні (табл. 3).

Таблиця 3

№ з.п.	Назва ВМП	Середньомісячний розхід на відділення	Середньомісячний розхід на 1 хворого

1.4. Обов'язковий мінімум ЛЗ та ВМП у _____ відділенні лікарні для надання невідкладної допомоги (табл.4)

Таблиця 4

№ з.п.	Назва ЛЗ, ВМП	Кількість одиниць

1.5. Замовлення на ЛЗ для _____ відділення лікарні (табл.5).

Таблиця 5

ЗАМОВЛЕННЯ

в лікарняну аптеку № _____

для _____ відділення від «___» _____ 20__ р.

№ з.п.	Назва ЛЗ	Од. вим.	К-сть	Ціна	Сума	Примітка

Підписи:

1.6. Аналіз споживання ЛЗ у _____ відділенні згідно з листками призначень за кількістю найменувань (табл. 6).

Кількість аналізованих листків призначень _____

Загальна кількість призначень _____

Таблиця 6

№ з.п.	Торгова назва ЛЗ	Міжнародна непатентована назва ЛЗ	Кількість призначень	Рівень споживання ¹	Придбані за:		К-сть призначень на 100 хворих
					бюджет. кошти (+ чи -)	кошти хворого (+ чи -)	

Рівень споживання ЛЗ визначають за формулою: $R_{cп} = (Ч_{пп} : З_{пп}) \times 100\%$, де $R_{cп}$ - рівень споживання ЛЗ, $Ч_{пп}$ - частота призначень, $З_{пп}$ - загальна кількість призначень.

II. Порівняльний фармакоеконічний аналіз витрат при застосуванні різних схем ФТ

2.1. Аналіз листків призначень (табл. 7).

Таблиця 7

№ з.п.	Нозологічна форма	Схема фармакотерапії (ЛЗ та ВМП)	Тривалість курсу фармакотерапії	Міжнародна непатентована назва ЛЗ	Торгова назва ЛЗ	Форма випуску і фірма-виробник ¹	Середня ціна упакування	Вартість разової дози	Середня вартість лікування ЛЗ	Загальна вартість курсу лікування/вартість фармакотерапії 1 хворого на день

Перевага надається ЛЗ вітчизняних виробників

2.2. Вартість ФТ деяких нозологічних форм у _____ відділенні (табл. 8).

Таблиця 8

№ з.п.	Нозологічна форма	Кількість схем лікування	Вартість ФТ (в грн.) курсу лікування тривалістю									
			До 5 днів			5 – 10 днів			Більше 10 днів			
			Мін.	Макс.	Сер.	Мін.	Макс.	Сер.	Мін.	Макс.	Сер.	

Висновок:

2.3. Аналіз споживання ЛЗ у _____ відділенні згідно з листками призначень за вартістю (табл. 9).

Таблиця 9

№ з.п.	Торгова назва ЛЗ	Тривалість курсу лікування	Середня вартість курсу лікування, грн./ сумарна вартість ЛЗ, використаного у відділенні

2.4. АВС-аналіз¹ споживання ЛЗ у _____ відділенні (табл.10).

Таблиця 10

Торгова назва ЛЗ	Обсяг споживання по спадній		Кумулятивний %	Група
	Сума, грн	%		

¹Під АВС-аналізом розуміють розподіл ЛЗ на три групи відповідно до обсягів споживання. При цьому до класу А відносять 10-20% ЛЗ, на які затрачено 70-80% коштів, до класу В — відповідно 20-30% ЛЗ і 5-10% коштів, до класу С — 40-60% ЛЗ і 10-15% коштів.

III. Опрацювання орієнтовного переліку ЛЗ на основі проведеного фармакоеконімічного аналізу

3.1. VEN - аналіз досліджуваних ЛЗ _____ відділення (табл.11).

Таблиця 11

№ з.п.	Торгова назва ЛЗ	Група V, E чи N

3.2. Орієнтовний перелік ЛЗ для _____ відділення за результатами АВС і VEN аналізів (табл. 12).

Таблиця 12

№ з/п	Група V, E чи N	Торгова назва ЛЗ, фірма-виробник	Код АТС	МНН ЛЗ	Форма випуску, вміст діючих речовин	Доза на прийом/ кратність приймання	Середня тривалість курсу лікування	Вартість ЛЗ/ вартість 1 дози	Середня вартість курсу лікування

Висновок:

У кінці щоденника наводиться таблиця, що містить перелік виконаних практичних навичок, а також бали, які виставляє **безпосередній керівник практики від бази практики (ЗОЗ стаціонарного типу)**.

№ з/п	Перелік практичних навичок	Бали				Підпис безпосереднього керівника практики від бази практики
		☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів	
1.	Вміння користуватися Державним формуляром ЛЗ.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів	
2.	Вміння користуватися Державним реєстром ЛЗ.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів	
3.	Визначення загальної вартості ФТ на основі листків призначень конкретних хворих.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів	
4.	Проведення порівняльного фармакоекономічного аналізу витрат при застосуванні різних схем ФТ.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів	
5.	Аналіз раціональності ФТ окремих пацієнтів з позицій економічності витрат та безпечності ФТ.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів	
6.	Аналіз споживання ЛЗ у конкретному відділенні стаціонарного ЗОЗ.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів	
7.	Проведення аналізу щодо ранжування ЛЗ за витратами (ABC-аналіз).	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів	
8.	Проведення аналізу щодо визначення клінічно важливих ЛЗ у конкретних клінічних випадках (VEN-аналіз).	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів	
9.	Опрацювання орієнтовного переліку ЛЗ на основі проведеного фармакоекономічного аналізу.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів	
10.	Збір, аналіз та подання інформації про фармакоекономічні параметри ЛЗ.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів	
11.	Визначення практичного	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів	

	застосування фармакоекономічного аналізу «витрати-ефективність» для обґрунтування вибору ЛЗ та внесення їх до орієнтовного переліку ЛЗ.					
12.	Визначення практичного застосування фармакоекономічного аналізу «витрати-користь» для обґрунтування вибору ЛЗ та внесення їх до орієнтовного переліку ЛЗ.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів	
13.	Визначення практичного застосування фармакоекономічного аналізу «витрати-вигода» для обґрунтування вибору ЛЗ та внесення їх до орієнтовного переліку ЛЗ.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів	
14.	Визначення практичного застосування фармакоекономічного аналізу «мінімізація витрат» для обґрунтування вибору ЛЗ та внесення їх до орієнтовного переліку ЛЗ.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів	
15.	Визначення практичного застосування фармакоекономічного аналізу «загальна вартість захворювання» для обґрунтування підрахунку витрат на лікування певного захворювання.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів	
16.	Вміння проводити категоризацію витрат згідно проаналізованої медичної документації.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів	
17.	Формування замовлення ЛЗ на основі визначення споживання ліків у конкретному відділенні.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів	
18.	Формування пропозицій	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів	

	щодо закупівлі ЛЗ у конкретному відділенні з позицій фармакоелекономіки.					
19.	Формування рекомендацій для конкретного відділення щодо раціоналізації ФТ згідно фармакоелекономічного аналізу.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів	
20.	Формування рекомендацій для конкретного відділення щодо раціоналізації ФТ згідно клініко-елекономічного аналізу.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів	
	Сума балів за засвоєння практичних навичок					
	Підсумковий контроль практичних навичок					Підпис керівника практики від Університету

Оцінка за деференційований залік	Бали	Оцінка	Підпис керівника практики від Університету

Методичне забезпечення проходження виробничої практики з фармакоелекономіки включає:

1. Методичні вказівки до виконання завдань.
2. Критерії оцінювання.
3. Державні формуляри лікарських засобів України (1,2,3,4,5,6,7 видань).
4. Інформаційно-довідкові видання щодо застосування лікарських засобів.
5. On-line доступ до інтернет-ресурсів, міжнародних баз даних, інформаційних матеріалів.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Clinical Evidence [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://clinicalevidence.bmj.com/x/index.html>
2. Devnani M. ABC and VED Analysis of the Pharmacy Store of a Tertiary Care Teaching, Research and Referral Healthcare Institute of India / M. Devnani, A. K. Gupta, R. Nigah // J. Young Pharm.– 2010.– Vol. 2.– P. 201–205.
3. National Institute for Health and Care Excellence. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nice.org.uk/>

4. Oxford Centre for Evidence-based Medicine – Levels of Evidence (March 2009) [Електронний ресурс].
5. Scottish Intercollegiate Guidelines Network. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sign.ac.uk/>
6. The Cochrane Collaboration [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cochrane.org/>
7. База стандартів надання медичної допомоги станом на 30.06.2014р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dec.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=92&Itemid=278&lang=uk
8. Базовий термінологічний глосарій за програмою з клінічної фармації. – Науково-довідкове видання / Зіменковський А.Б., Пономаренко В.М. Піняжко О.Р. Калинюк Т.Г. – Львів-Київ: Ліга –Прес, 2004. – 446 с.
9. Борецька О.Б. Організаційно-методичні засади створення та діяльності клініко-фармацевтичної служби в аптечних закладах України. – автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. фарм. наук: спец. 15.00.01 «технологія ліків, організація фармацевтичної справи та судова фармація» – м. Львів. – 2013. – 24 с.
10. Державний реєстр лікарських засобів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.drlz.kiev.ua/>.
11. Державний формуляр лікарських засобів. Випуск 1, випуск 2, випуск 3, випуск 4, випуск 5, випуск 6 / під ред. В.Т. Чумака, В.І. Мальцева, А.М. Морозова, В.Д. Парія, А.В. Степаненко. – К.: Моріон,
12. Деякі питання державного регулювання цін на лікарські засоби і виробництва медичного призначення. Постанова КМ України від 25.03.2009 р. № 333. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.goverpharm.dsmu.edu.ua/51>.
13. Довідник лікарських засобів України. Випуск п'ятий. – МОЗ України. – [Електронний ресурс] (станом на 01.05.2011 р.)
14. Думенко Т.М., Морозов А.М., Степаненко А.В. Алгоритм відбору ліків до Державного Формуляру лікарських засобів за принципами доказової медицини // Клінічна фармація, фармакотерапія та медична стандартизація. – 2009. – № 3-4. – С. 69-77.
15. Заяць М.М. Клініко-фармацевтичне обґрунтування програми фармацевтичної опіки метаболічного синдрому: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. фарм. наук: спец. 15.00.01 «технологія ліків, організація фармацевтичної справи та судова фармація» / М.М. Заяць. – Л., 2013. – 25 с.
16. Заяць М.М. Фармакотерапія дисліпідемій у хворих із метаболічним синдромом: фармакоекономічні аспекти / М.М. Заяць // Клінічна фармація, фармакотерапія та медична стандартизація. – 2010. – №3-4. – С. 134-141.
17. Зіменковський А.Б. До питання законодавчого врегулювання раціональної фармакотерапії та фармацевтичної опіки / А.Б.

- Зіменковський, А.Л. Федущак, Т.Б. Ривак // Медичне право. – 2008. – № 1. – С. 38-43.
18. Зіменковський А.Б. Клінічна фармація, медична стандартизація та формулярна система в розрізі історії шпитальної фармацевтичної справи / А.Б. Зіменковський, Ю.С. Настюха, Р.А. Чайківський // Клінічна фармація, фармакотерапія та медична стандартизація. – 2009. – № 3-4. – С. 99-104.
 19. Зіменковський А.Б. Наукове обґрунтування концептуальної моделі управління якістю в охороні здоров'я України шляхом системного розвитку медичної стандартизації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора мед. наук: спец. 14.02.03 “Соціальна медицина” / А.Б. Зіменковський. – К., 2007. – 34.
 20. Зіменковський А.Б. Організаційно-методичні засади створення та діяльності клініко-фармацевтичної служби в аптечних закладах України / А.Б. Зіменковський, О.Б. Борецька // Клінічна фармація, фармакотерапія та медична стандартизація. – 2011. – № 3-4 (12-13). – С. 21-26.
 21. Зіменковський А.Б., Пономаренко В.М., Грем О.Ю. Роль і місце клінічного провізора в лікувально-профілактичному закладі (методичні рекомендації). – Київ, 2005. – 27 с.
 22. Зіменковський А.Б., Пономаренко В.М., Грем О.Ю. Участь клінічного провізора в організації та впровадженні раціонального фармацевтичного менеджменту у багатопрофільній лікарні (методичні рекомендації) – Київ, 2005 – 54с.
 23. Левицька О.Р. Раціоналізація використання бюджетних коштів, призначених для закупівлі лікарських засобів // Левицька О.Р., Борецька О.Б., Заяць М.М. [та ін.] / Клінічна фармація, фармакотерапія та медична стандартизація. – 2010. – №1-2. – С. 127-132.
 24. Международная статистическая классификация болезней и проблем, связанных со здоровьем. Десятый пересмотр. /ВОЗ. Женева. 1995. – Т.1.ч.1. – 698 с, Т.1.Ч.2-633 с. Т.2. – 179 с.
 25. Методика створення формулярів лікарських засобів. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 22.07.2009 р. № 529 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20090722_529.html
 26. Методичні рекомендації з оцінки клінічної та економічної доцільності використання лікарських засобів у лікувально-профілактичному закладі (супровід формулярної системи). – Методичні рекомендації МОЗ України. – Х.:НФаУ. – 2012. – 59с.
 27. Настюха Ю.С. Організаційно-методичні засади створення та діяльності клініко-фармацевтичної служби у стаціонарних закладах охорони здоров'я України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. фарм. наук: спец. 15.00.01 «технологія ліків, організація фармацевтичної справи та судова фармація» / Ю.С. Настюха. – Л., 2013. – 26 с.

28. Новітній глосарій з клінічної фармації. Навчальний посібник / А.Б. Зіменковський, В.Я. Сятиня, І.А. Зупанець [та ін.]; Під заг. ред. проф. А.Б. Зіменковського. – Львів, 2013. – 517 с.
29. Організаційно-методичні засади створення та діяльності клініко-фармацевтичної служби у закладах охорони здоров'я України. Методичні рекомендації / А.Б. Зіменковський, А.М. Морозов, В.Д. Парій [та ін.]. – Київ, 2012. – 39 с.
30. Основы фармакоэпидемиологического и фармакоэкономического анализа использования лекарственных средств при хронических заболеваниях. Учебно-методическое пособие / И.Н. Кожанова, И.С. Романова, А.В. Хапалюк, М.Д. Степанова. Минск: БелМАПО. – 2006.
31. Попович В. П., Громовик Б. П. Інтегрований ABC/FMR/VED-аналіз призначення гепатопротекторних лікарських засобів стаціонарним хворим / В. П. Попович, Б. П. Громовик // Фармакологія та лікарська токсикологія. – 2012. – № 2. – С. 59-61.
32. Про лікарські засоби. Закон України від 4.04.1996 р. № 123/96-ВР, редакція від 10.08.2012 р., підстава 5029-17. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/123/96-вр>.
33. Программный комплекс Аптека. Поиск оптовых предложений. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pharmbase.com.ua/poisk/>
34. Уніфікована методика оцінки фармакотерапії за листками лікарських призначень. Методичні рекомендації МОЗ України / А.Б. Зіменковський, А.М. Морозов, А.В. Степаненко, [та ін.]; – Київ: Український центр наукової медичної інформації і патентно-ліцензійної роботи, 2011, Львів: Львівський НМУ імені Данила Галицького, підрозділ оперативного друку, 2012. – 38 с.
35. Уніфікована методика розробки, перегляду та оновлення локального формуляру лікарських засобів закладу охорони здоров'я. Методичні рекомендації МОЗ України / А.М. Морозов, А.В. Степаненко, В.Д. Парій, А.Б. Зіменковський, [та ін.]; – Київ: Український центр наукової медичної інформації і патентно-ліцензійної роботи, 2013 р. – 36 с.
36. Фармакоэкономика: Навчальний посібник для студентів вузів / Л.В. Яковлева, Н.В. Бездітко, О.О. Герасимова [та ін.]; За ред. Л.В. Яковлевої. Х., 2009. – 208с.
37. Фармакотерапія: підручник для студентів фарм. факультетів / Під ред. О.В. Крайдашенка, І.Г. Купновицької, І.М. Кліща, В.Г. Лизогуба. – Вінниця: Нова Книга, 2010. – 644 с.
38. Фармацевтическая опека: Курс лекций для провизоров и семейных врачей / И.А. Зупанец, В.П. Черных, С.Б. Попов [и др.]; Под ред. В.П. Черных, И.А. Зупанца, В.А. Усенко. – Х.: Мегаполис, 2003. – 608 с.
39. Фармацевтическая опека: Курс лекций для провизоров и семейных врачей / И.А. Зупанец, В.П. Черных, С.Б. Попов [и др.]; Под. ред. В.П. Черных, И.А. Зупанца. – Х.: Фарматэк, 2006. – 536 с.
40. Фармацевтична енциклопедія / За ред. В.П.Черниха. – К.: МОРИОН, 2010. – 1632 с.

8. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ ПРО ПРАКТИКУ

Звіт про проходження виробничої практики з фармакоелекономіки оформляється записами в кінці щоденника або на окремих аркушах паперу. У звіті перелічуються усі види робіт, з якими студент познайомився та які виконував протягом практики.

Звіт підписується студентом і розглядається керівником практики від Університету разом із щоденником та характеристикою діяльності студента при складанні підсумкового контролю.

9. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Підведення підсумків виробничої практики з фармакоелекономіки здійснюється при наявності:

1. належно **оформленого щоденника**, який підписують безпосередній і загальний керівники від бази практики (ЗОЗ стаціонарного типу);
2. **звіту про практику** (підписується студентом);
3. **характеристики діяльності студента** під час практики, підписаної безпосереднім і загальним керівниками від бази практики (ЗОЗ стаціонарного типу).

Оцінювання засвоєння студентом практичних навичок та вмінь здійснюється з використанням критеріїв наведених у пункті 3 Програми – «Зміст практики», вказаних також у щоденнику студента.

Оцінка за практику складається: з суми балів за виконання студентом практичних навичок та балів за підсумковий контроль.

До підсумкового контролю з практики допускаються студенти, які отримали за виконання практичних навичок не менше 72 балів, представили звіт за практику та позитивну характеристику загального керівника від бази практики. Підсумковий контроль студенти складають в останній день практики у присутності комісії, до складу якої входять керівники практики від Університету і, за можливості, від бази. Форма проведення підсумкового контролю повинна бути стандартизована і включати контроль теоретичної і практичної підготовки у формі тестового колоквиуму (40 тестових питань, кожне з яких оцінюється у 2 бали).

Оцінка за практику заноситься керівником від Університету до залікової книжки студента і заліково-екзаменаційної відомості. Впродовж трьох днів після закінчення практики керівник від Університету подає відомість до відповідного деканату, звіт про проведення практики - до відділу практики Університету.

Оцінка за практику враховується при розгляді питань про призначення стипендії нарівні з оцінками за іспити та інші диференційовані заліки.

Студенти, які не виконали програму практики без поважних причин, отримали незадовільну оцінку за практику і не ліквідували академічну заборгованість до початку наступного семестру, відраховуються з Університету.

Підсумки практики щорічно заслуховуються і обговорюються відповідними кафедрами, профільними методичними комісіями, Вченими радами факультетів та Університету.